МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

НАСТАВНА ПРОГРАМА

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
Биро за развој на образованието
СКОПЈЕ

Примено: 28.10.2009			
Орг. единица	Број	Прилог	Вредност
07	11 214		

ВИОЛОНЧЕЛО

ОСНОВНО МУЗИЧКО ОБРАЗОВАНИЕ

ДЕВЕТГОДИШНО ОСНОВНО МУЗИЧКО ОБРАЗОВАНИЕ

Скопје, 2009

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија“ бр. 58/00, 44/02 и 82/08) и член 31 од Законот за основно образование („Службен весник на Република Македонија“ бр. 103/08), министерот за образование и наука ја утврди Наставната програма по предметот ***виолончело*** за деветгодишното основно музичко образование.

1. ВОВЕД

Во деветгодишното основно музичко училиште на инструментот виолончело можат да се запишат ученици кои наполниле 7 години.

Целта на наставата по виолончело е на учениците да им се развие љубов кон инструментот и музиката, да се оспособат за изразно солистичко, камерно и оркестарско музицирање, естетско и емоционално вреднување на музичките дела поткрепени со музички знаења по однос на нивната содржина и форма. Наставната програма за виолончело е да се оспособи ученикот технички да го совлада инструментот за понатамошно школување во средните и високите музички школи и да се изгради во добар сестран уметник.

- Фонд на часови: 2 часа неделно, 72 часа годишно.
- **Статус на предметот: задолжителен.**

2. ЦЕЛИ НА ПРЕДМЕТОТ ЗА РАЗВОЈНИОТ ПЕРИОД I – III одделение

Ученикот/ученичката:

- да се запознае со инструментот и неговите карактеристики и изразни можности;
- да усвои потребни знаења за мелодиско и ритмичко читање и свирење на нотен текст;
- да научи правилно да свири скали;
- да ги запознае и проширува знаењата за изразните можности на инструментот;
- да се здобие со искуство за свирење на нотен текст со посложена ритмичко-мелодиска и хармонска структура;
- да стекнува потребни знаења за правилна стилска интерпретација на музиката;
- правилно да се оспособува за соло, камерно и оркестарско музицирање;
- да развива способности за доживување и изразување на музиката;
- да развива интерес кон инструментот и музиката;
- да стекнува и развива љубов кон класичната музика;
- да развива љубов и интерес за изразување и доживување на музичкиот фоклор;
- да го развива музичкиот вкус и критичкото мислење;
- да биде информиран за истакнати музички уметници и творци во земјата и странство;
- да придонесува за збогатување на личниот и општествениот емоционален живот;
- да се оспособува за негување на култивиран пријатен тон и чиста интонација;
- да развива способност за прецизно интонирање на тонска висина;
- да придонесува кон формирање на личност со позитивни лични одлики;
- да придонесува за развивање на музичката меморија;
- да придонесува за прифаќање и доживување на убавото во музиката;
- да ја доживее убавината на музиката;
- да формира навика и потреба за посета на концерти, оперско-балетски претстави и други музички случувања;
- да стекнува работна култура и навика;
- да стекнува сознанија за музичката култура на своето опкружување;
- да ја развива креативноста;
- да препознава нотен текст, музички термини и ознаки;
- да го развива внатрешниот слух;
- да ја развие музичката меморија и вниманието;
- да стекне самодоверба во изведувањето на музичкиот текст;
- да го открива и почитува сопственото музичко изразување и да го почитува музичкото изразување на другите;
- да се поттикнува за работа во дует и во поголем состав за заедничко музицирање;
- да ги разбира и прифаќа правилата на однесувањето во индивидуалните и во колективните музички активности

3. ЦЕЛИ НА НАСТАВАТА ВО II ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ученичката:

- да се запознае со инструментот и неговите карактеристики и изразни можности;
- да се запознае со основните функции на левата и десната рака при свирење;
- да научи да зазема правилно држење на телото при свирењето;
- да се запознае со цели, половини, четвртини, осмини ноти, а по можност и со шеснаестини ноти;
- да се запознае со основните штрихови: деташе, легато;
- правилно поставување на прстите на левата рака во однос на полустепени и цели степени;
- да развива способност за свирење мелодии и песни со разновидна ритмичко-мелодиска линија;
- да придонесува за негување на култивиран пријатен тон и чиста интонација;
- да развива способност за прецизно интонирање на тонска висина;
- да развива способност за следење интонација од друг инструмент;
- да развива музичка меморија;
- да покажува интерес за слушање музика, посета на концерти и други приредби;
- да се оспособува за активно, внимателно слушање на музиката;
- да развива чувство за музичка изразност;
- да развива чувство за ритам и да стекнува умеење да следи ритам;
- да развива интерес за изведување на спонтани импровизации на кратки музички мотиви;
- да се поттикнува за сопствено музичко изразување.

4. КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ

Тема: МЕЛОДИКА И ТЕХНИКА			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
Ученикот/ученичката: - да демонстрира правилно седење и правилна поставеност на телото во однос на инструментот. - да применува правилно држење на десна рака и држење на гудало. - да демонстрира ослободеност на палецот и правилно поставување на истиот. - да применува подготовка за премини од жица на жица со десната раката. - да се подготвува за и да применува влечење на гудалото по сите жици во цели ноти, половини и четвртини. - да применува правилно поставена лева рака - да применува поставување на прстите на жиците при што нема да стиска со истите, особено со палецот.	Технички вежби за ослободување, правилно поставување и движење на десната и левата рака.	- Правилно седење - Десна рака - Гудало - Палец и правилна поставеност на истиот -жица, жици - Цели ноти (една нота на гудало) - Половини ноти (две ноти на гудало) - четвртини ноти (четири ноти на гудало) - Лева рака	- Да се внимава на правилното балансирање на телото (без напрегнување и навалување кон напред и без потпирање со рацете да може бавно да стане и седне на столчето), седење на предниот дел од столчето. - Да му се објасни на ученикот дека правилната поставеност на телото и рацете во однос на инструментот е една од најбитните работи на кои што треба да внимава како на часот под супервизија на наставникот, така и во домашното вежбање. - Му се објаснува на ученикот/ученичката дека правилната поставеност на дланките е како држење чаша. - Да се објасни правилното поставување на рацете: да го гушне инструментот со рацете кај кобилицата и потоа во истата рамнина да ги извлече во позиција за свирење. - Да се објасни функцијата на секој прст од десната рака оделно и неговата улога. - Бавно влечење на гудало по

- да применува лесно движење и артикулација на прстите од левата рака. - да користи вежби за секој прст одделно. -свирење Ц дур скала во две октави во цели, половини и четвртини ноти - разложени трозвуци и четворозвук доколку ученикот ги постигне потребните знаења за изведба на истите. - кратки композиции по избор.		- Прсти - Артикулација - Скала-скали - Трозвук, четиризвук	празни жици. - Да се објасни дека стискањето со прстите од левата рака врз тастатурата нема да допринесе за посилен звук туку до поголема укоченост на раката. - Да се внимава на рамењата да не се подигнуваат бидејќи ќе допринесат до укоченост при свирењето. - Да не ги прекрштува и вкочанува палците на рацете. - Наставникот секогаш методите да ги демонстрира практично и визуелно на инструментот како би можел ученикот да направи обсервација и споредба со тоа што тој го прави.
- да се воведува во музичката уметност; - да развива музички слух; - да применува елементи на правилна интерпретација (мелодиско-ритмичка) при свирење песнички и вежби; - да развива способност за меморирање на мелодија, ритмика и нотен текст на зададена композиција; - да ги доживува и сфаќа содржината и карактерот на	- Звук и тон	- Музика - Слух, слушање -Нотен текст, композиција-и	- Воочување на разликите меѓу звук и тон преку демонстрација на разновидни примери (звуците од природата и околината и музичките тонови – пеење, звучење на инструменти и музички фрагменти). - Доживување и воочување на

композицијата; - да ја запознае и доживува динамиката и разликите во динамиката при слушањето и интерпретирањето на копозициите (тивко-гласно; форте-пијано); - да ја доживува и правилно разбира брзината и разликите во брзината на музичкото темпо при слушање и интерпретирање на музиката; - да доживува и правилно разбира високи и ниски тонови и мелодиско движење нагоре - надолу; - да развива способност за прецизно интонирање на тоновите од основната скала; - да го разбере поимот скала; - да се воведе во нотното писмо и свирење по ноти; - да стекнува внатрешен музички слух; - да развива чувство за заедничко свирење и свирење во групи.	- Јачина на тонот - Брзина - Пеење на зададениот материјал по слух со имињата на тоновите - Откривање на музичките симболи (петтолиние, виолински клуч, бас клуч, нота, пауза) - Откривање на секоја нота од основната скала во бас клуч - Висина на тонот	- Звук - Тон - Имињата на тоновите (до, ре, ми, фа, сол, ла, си, до) - Гласно - Тивко - Погласно - Потивко - Брзо - Бавно - Побрзо - Побавно - Петтолиние - Виолински клуч - Бас клуч - Нота - Помошна линија - Скала - Високи тонови - Ниски тонови - Нагоре	јачината и брзината во музиката преку слушање музика, пеење и свирење. - Доживување и воочување на видовите и нијансите на јачината и брзината преку слушање музика, пеење и свирење. - Пеење на матертијалот со текст и со именување на тоновите.

	- Пеење и свирење по слух елементарни мелодиски модели со именување на тоновите -Знак за повторување (поим и визуелен симбол)	- Надолу - Знак за повторување	- Пеење и свирење по слух на елементарни мелодиски модели - солфежирање на елементарни мелодиски модели во основната скала (појаснување на нотниот текст, читање парлато, солфежирање; да се внимава на тактирањето!). - Совладување на знакот за повторување преку свирење на зададена композиција и именување на тоновите.

Тема: РИТМИКА

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
Ученикот/ученичката: - да развива чувство за ритам; - да ја доживува и применува рамномерната пулсација (со плескање на раце, чекорење и др.); - да го доживува и применува броењето и тактирањето; - да доживува и воочува дводелен и троделен метар;	- Рамномерна пулсација - Дводелност (броење еден-два) и триделност (броење еден-два-три)	- Ритам - Ритмика, пулсација - Музички метар - Дводелен, троделен такт	- На различни начини (во сообразност со детето) да се најдат методи според кој ќе му се долови ритмиката во музиката. Споредба со музиката која на детето му е повеќе позната (македонски фолклор или поп музика), играње, плескање со раце, движења со телото
- да го доживува различното траење на тоновите во музиката; - да ги препознава и применува нотните вредности и вредностите на паузите (цела, половина и четвртина) и четвртина; - да го препознава тактот во нотниот текст;		- Цела, половина, четврина, осмина нота	- Описно и споредбено да му се објасни разликата меѓу нотните вредности. Јаболко на половина, четвртина и т.н.
- да се воведува во ритмичко читање на нотниот текст; - да развива способност за прецизно изведување на ритамот;	- Траење на тоновите - Нотни вредности: цела нота, половина нота, четвртина нота, осмина нота		- Да се објасни поделбата на нотните вредносто со горенаведениот пример И сл. пример. - Преку раситнување на нотните вредности (со пеење на глас од страна на наставникот а подоцна и ученикот). - Совладување на нотните вредности и паузи преку слики и апликации.

	- Цела пауза, половина пауза, четвртина пауза, осмина пауза - Такт (2/4 и 3/4 и 4/4) - Ритмичко читање на нотен текст (парлато)		- Воочување на тактот врз основа на зададениот материјал за 2-делност и 3-делност . - Читање на зададениот материјал со тактирање. - Свирење на елементарни ритмички модели (запишани на една линија) на инструментот – ритмички. Пред да се отсвири, моделот може да се изговори парлато на неутрален слог „та” со тактирање.

5. ДИДАКТИЧКИ ПРЕПОРАКИ

Со оглед на возраста на учениците, часот по виолончело треба да вклучува различни видови на музички активности.

Се препорачува слушање музика во изведба на наставникот (примери од класична музика, композиции за деца од типот на „Детски албуми", музика од други стилови и жанрови) и снимена, за воочување на нејзиниот карактер и изразните средства, како и за доживување и совладување на наставните содржини (метроритамот, мелодиски модели).

- Особено се препорачуваат музичко-ритмичките движења за доживување на римичките карактеристики на музиката.
- Учениците треба да навикнуваат на свирење по ноти со почитување на сите ознаки (темпо, динамика), со израз и правилно фразирање, со тактирање при свирењето.
- Учениците од второ одделение треба да ги совладуваат ритмичките елементи преку игри.
- За посликовито претставување на висината на тоновите и нивното попрецизно интонирање да се применува фономимијата.
- Како и посетата на концертите, редовно низ целата учебна година треба да се одвива и слушањето на разновидна музика на часовите.

➢ **Наставни средства:**

- Книги (школи) по соодветен избор на наставникот (Мардеровски, Доцауер I и II книга, Мац- положби и премини, Давидов, Космај-вежби за прсти и друго);
- Зборници со мали песнички (мелодии) или пиеси, по соодветен избор на наставникот;
- Аудио-визуелни средства (ТВ, ДВД- плеер, видеоплеер, компјутер);
- Музички инструмент – виолончело;
- Дидактички средства и материјали;
- интернет, образовни софтвери.

6. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Во текот на наставата редовно се следат и вреднуваат постигањата на учениците, се прибираат показатели за нивните активности, мотивираноста за музичкото изразување, ангажираноста на учениците, посветеноста во работата, како и тимската работа (формативно оценување).

При следењето на постигањата на учениците, наставникот треба особено да внимава кон индивидуалниот пристап во постигањата на секое поединечно дете.

Во текот на наставата редовно се следи развојот на секој ученик. На крајот од годината се организира јавен час отворен за присуство на родителите, соучениците и други наставници пред кој учениците би имале можност да ги претставаат своите постигања и активностите застапени во текот на учебната година.
- Оценувањето е описно со краток опис.
На крајот на учебната година ученикот полага испит со следната:

ИСПИТНА ПРОГРАМА

- скала Ц-дур во прва позиција во две октави по можност со трозвуци
- две кратки етиди со различен карактер
- една кратка композиција по избор и соодветствие на ученикот

7. ПРОСТОРНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Програмата во однос на просторните услови за реализацијата се темели на нормативот донесен од страна на министерот за образование и наука.

8. НОРМАТИВ ЗА НАСТАВЕН КАДАР

Воспитно-образовната работа во може да ја изведува лице кое завршило:
- Високо образовна институција за музичка уметност – инструмент виолончело;

ПОТПИС И ДАТУМ НА УТВРДУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма по виолончело за деветгодишно основно музичко образование, на предлог на Бирото за развој на образованието, ја утврди

______________ 2009 година

Скопје

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
Бр. 10-3265/4
21-10-2009 200__ год.
СКОПЈЕ

Министер

____

Никола Тодоров

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
2
СКОПЈЕ